

Slovenski dom

Stev. 271

V Ljubljani, torek 28. novembra 1939

Leto IV

Stalinov govor na seji vodstva Kominterne v avgustu:

Zakaj so Sovjeti povzročili vojno v Evropi

Vojna in sovjetska pomoč Nemčiji naj izčrpa Anglijo in Francijo, da ne bi preprečili uvedbe komunizma v Nemčiji

Moskva, 28. nov. o. Iz zanesljivega vira so prišle zdaj na dan zanimive informacije o tem, kakšni razlogi so privedli sovjetsko Rusijo, da je v avgustu sklenila nepričakovani politični in gospodarski sporazum z narodno socialistično Nemčijo.

Tik pred začetkom pogajanj z Nemčijo je bila v Moskvi skrivna seja glavnih voditeljev Kominterne. Na seji je imel obsežno politično poročilo Stalin sam.

Stalin je v svojem govoru izvajal naslednje: Mir ali vojna sta docela odvisna od stališča, ki ga bo zavzela Sovjetska Rusija. Če Rusija sklene zvezo z Anglijo in Francijo, bo morala Nemčija pred Poljsko odnehati ter se sporazumeti z zahodnimi vesilami, da bo mogla rešiti se iz svoje gospodarske stiske. Če pride do tega, se bo svet izognil vojni, s čimer bo nastala nova nevarnost za komunizem.

Če se pa Sovjeti sporazumejo z Nemčijo in sprejmejo njeno ponudbo za nenapadno pogodbo, bo Nemčija nedvomno napadla Poljsko, Francija in Anglija pa se bosta zaradi tega neizogibno zapletli v vojno. Zahodna Evropa bo v vsakem oziru trpela zaradi vojne velike škodo, Sovjetska Rusija pa bo v tem primeru imela vse možnosti, da se izogne spopadu in da čaka na svojo uro. Ti razlogi ji narekujejo, da se sporazume z Nemčijo.

Skušnje zadnjih 20 let so pokazale, da je v miru nemogoče komunizem tako razširiti, da bi komunistična stranka prišla v glavnih državah na oblast.

Komunistično diktaturo je mogoče uvesti samo po vojni. Zaradi tega je Sovjetski Rusiji izbira jasna: sprejeti mora nemške predloge ter poslati domov francosko in angleško odposlanstvo.

Poljska bo uničena, preden ji bosta mogli Anglija in Francija priti na pomoč. Nemčija bo dala Rusiji del Poljske z Ukrajino. Razen tega pa bo Nemčija pustila Sovjetom čisto proste roke v Estoniji, Letonski in Litvi in ne bo nasprotovala, da si Rusija priključi romunsko Besarabijo.

Velike vaje naše rečne vojne mornarice

Belgrad, 28. nov. m. V Belgradu je včeraj priplulo iz Novega Sada jugoslovansko rečno brodovje s poveljniško ladjo »Cerc« na čelu. Njej je sledilo večje število monitorjev. Vse vojaške ladje so se v Belgradu usidrale na levi obali ter bodo danes pričele z velikimi vajami na Savi in Donavi. Pri teh vajah bodo uporabljali manevrsko strelivo. Monitorji imajo v glavnem nalogo, da se izurijo v polaganju min in zameglitvi raznih vojaških objektov.

Sklepi gospodarskega odbora ministrov o žitu in prometu z motornimi vozili

Belgrad, 28. nov. m. Zaradi današnje vladne seje so se včeraj popoldne sestali tudi člani gospodarskega odbora ministrov, ki je bil izvoljen na zadnji seji zaradi preučevanja gospodarskih in socialnih vprašanj, ki jih bo z ozirom na težko stanje v sedanji evropski vojni treba nujno rešiti.

Na včerajšnji seji so člani tega odbora najprej razpravljali o uredbi, po kateri bodo morali trgovci priglasiti vse zaloge žitaric. Gospodarski odbor je sprejel tudi končno besedilo te uredbe ter ga bo predložil v potrditev ministrskemu svetu. Na včerajšnji seji so dalje pretresali vprašanje o poslovanju Prizada in njegovi preureditvi. Končno je gospodarski odbor razpravljal o omejitvi prometa z motornimi vozili, kakor tudi o prodaji in cenah petroleja. Prihodnja seja tega odbora bo v četrtek, 30. novembra.

Izjava bivšega samostojnega poslanca Ureka:

Ivan Pucelj je uničil samostojno kmečko stranko

Belgrad, 28. novembra. m. Današnje »Vreme« prinaša popravek, ki ga je temu listu poslal bivši poslanec Ivan Urek iz breziškega okraja zaradi poročila, ki ga je »Vreme« objavilo ob volitvah senatorjev v Sloveniji. V tem popravku pravi:

»Dne 13. t. m. ste objavili poročilo o volitvah v Ljubljani, v katerem ste navedli, da je iz vrst opozicije volil tudi predsednik občine Globoko v breziškem okraju, podpisani Ivan Urek, bivši narodni poslanec iz Puceljeve stranke (grupe). Ker pa ta ugotovitev ne odgovarja resnici, naprošam, da objavite naslednji popravek in pojasnilo:

Podpisani kot javni delavec in narodni poslanec nisem nikdar pripadal neki »Puceljevi stranki« ali »skupini«, ker takšne (Puceljeve) stranke ali skupine v Sloveniji ni bilo in stranke Pucelj nikdar ni imel in je tudi danes nima. Samostojna kmečka stranka SKS, ki so jo v Belgradu imenovali kmetijske, kateri je pozneje pripadal Pucelj, je bila ustanovljena v začetku leta 1919 od manjšega števila idealistov s programom za preporod in dvig naše vasi v gospodarskem, socialnem, prosvetnem in političnem oziru, ter vsestransko podporo kmetkemu življu v težkih življenjskih vprašanjih.

Ustanovitev, organiziranje in razširjanje tega gibanja med ljudstvom, je zahtevalo od mnogih številca ustanoviteljev in propagatorjev, ogromnih moralnih, fizičnih in gmočnih žrtv. Poslanca Pucelja med temi ustanovitelji stranke in propagatorji ni bilo.

Nemčija je pripravljena sprejeti sovjetsko zahtevo, da pridejo Komunija, Bolgarija in Madžarska pod boljševski vpliv.

Reševanje vprašanja Jugoslavije bo odvisno od italijanskega ravnanja. Če bo Italija sodelovala z Nemčijo v vojni, bo Nemčija zahtevala, da pride Jugoslavija pod njeno vplivnostno področje, s čimer bi Nemčija dobila dostop na Jadransko morje. Če pa Italija ne bo sodelovala z Nemčijo, si bo Nemčija izsilila pot na Jadran na njene stroške. Jugoslavija bi potem prišla pod Sovjetski vpliv.

Ta načrt velja, če bi Nemčija zmaga. Če bi pa bila Nemčija poražena, bo za porazom takoj prišla boljševizacija Nemčije in ustanovitev komunistične vlade v tej državi. Novi sovjetski Nemčiji bi grozila velika nevarnost, če bi bila vojna kratka. Zakaj potem bi bili Francija in Anglija še vedno dovolj močni, da bi zasedli Berlin ter komunistično Nemčijo uničili. Rusija bi komunistično Nemčijo ne mogla zadosti podpirati, da bi lahko vzdržala pred Anglijo in Francijo.

Finski odgovor na sovjetski protest:

Finska bi umaknila vojsko z meje, če jo umaknejo tudi Sovjeti

Angleško posredovanje v finko ruskem sporu

Helsinki, 28. nov. m. Sovjetski zunanji minister Molotov je včeraj poslal finski vladi oster protest, v katerem trdi, da je finska vojska predvčerajšnjim oddala sedem topovskih strelcev na sovjetsko ozemlje. Rusija zaradi tega zahteva, naj Finska umakne svojo vojsko od meje.

Finska vlada je bila takoj eklicana na sejo, da se posvetuje o sovjetskem protestu in sovjetskih zahtevah.

Po dvurnem posvetovanju je objavila svoj odgovor na noto sovjetske vlade.

V svojem odgovoru na sovjetsko noto popisuje finska vlada najprej uspeh preiskave v zvezi z obmejnimi incidentom, o katerem so poročali Rusi. Preiskava je ugotovila, da je prišlo do streljanja 26. novembra med 15.40 in 16. uro po ruskem času v okolici vasi Mainila na sovjetskih tleh. S finske strani so videli eksplozije v Mainili, približno 800 m od meje. Preiskava je dalje ugotovila, da so bili vojaki, ki so streljali, 1 km do 1,5 km južno od kraja eksplozije. Opozovanja v zvezi s tem mejnim incidentom so zapisale finske obmejne čete v svojem dnevniku tedaj, ko se je pripetilo.

Finska vlada računa z možnostjo nesrečnega naključja in smatra za svojo dolžnost, da zavrne sovjetski protest. Na namigavanja sovjetskega zunanjega komisarja Molotova finski delegaciji za njenega obiska v Moskvi v zvezi z biranjem čet v bližini meje, izjavlja finska vlada, da stoji v teh krajih samo obmejne straže in da ni nobenih topniških oddelkov. Finska vlada dalje izjavlja, da je pripravljena odpoklicati svoje čete z meje, če je tudi sovjetska vlada enako pripravljena to storiti. Dalje svetuje finska vlada naj poveljniki obmejnih oddelkov držav izvrše preiskavo o navedenih sovjetske vlade in naj se tako ravna po konvenciji z dne 24. septembra 1928.

Po izročitvi sovjetskega protesta so se začele širiti fantastične govorce o tem, da so sovjetske

bor razpravljali o omejitvi prometa z motornimi vozili, kakor tudi o prodaji in cenah petroleja. Prihodnja seja tega odbora bo v četrtek, 30. novembra

čete že prekoračile finko mejo in se spopadle s finko vojsko. Vse te vesti pa niso resnične.

London 28. nov. o. Angleški zunanji minister lord Halifax je včeraj sprejel sovjetskega poslanika v Londonu Majskega zaradi spora med Finsko in Sovjetsko Rusijo. Halifax je poslaniku sporočil, da Anglija na ta spor gleda zelo resno in da nujno svetuje Sovjetski Rusiji, naj zadevo s Finsko mirno uredi.

Poslanik je odgovoril, da je za sedanje stanje odgovorna Finska, ki je začela Sovjete izzivati z abiranjem vojske ob meji, z izpraznjenjem mest, z zatemnjevanjem in drugimi vojnimi pripravami. Razvoj bodočega razmerja med Finsko in Sovjetsko Rusijo je odvisno samo od Finske.

Moskva, 28. nov. o. Po vsej Sovjetski Rusiji so komunistične organizacije začele s silovito agitacijo proti Finski, češ, da ta država ograja varnost boljševske republike in se pripravlja za obojen vdor na sovjetsko ozemlje. Temu bo mogoče narediti konec samo, če rdeča vojska, braniteljica malih narodov poseže na Finsko ter osvobodi finko ljudstvo sedanje zločinske vlade, ki hoče uničiti sovjetsko republiko. Po vseh večjih krajih Sovjetske Rusije, po tovarnah in kolhozi

čete že prekoračile finko mejo in se spopadle s finko vojsko. Vse te vesti pa niso resnične.

London 28. nov. o. Angleško pomorsko poveljstvo poroča naslednje o pomorski bitki med angleško pomožno križarko »Ravallpindi« in dvema nemškima križarkama. Pretekli četrtek ob 15.30 je angleška pomožna križarka opazila na obzorju tujo bojno ladjo. Hotela se ji je umakniti, ker je bila križarka dosti večja in je spremenila smer. Nemška križarka pa je opazila namen angleške ladje ter z vso brziho peljala proti njej in ji dala znamenje, da naj se ladja ustavi. Ker Angleži niso odgovorili so padli prvi strelji z nemške križarke »Deutschland«, kakor je to ugotovil poveljnik ladje. Takoj za svarilom pa so začeli Nemci obstreljevati angleško pomožno križarko z 28-centimetskimi topovi. Tudi angleška križarka ni molčala in je odgovarjala s svojimi 15 cm topovi. Ker se je v tem času približala še druga nemška vojna ladja in pričela obstreljevati angleško križarko, so se mornarji borili, dokler jim niso Nemci poslednjega topa uničili. Ves srednji del ladje je bil uničen in vsi rešili čolni, razen enega, v katerem se je močito izkrcalo. Ladja je dobila strel v prostore, kjer so stroji in se kmalu nato potopila. Bitka je trajala vse do 16.25. Do zdaj pogrešajo nad 260 častnikov in mornarjev, med tem pa je bilo rešenih 11, katere je sprejela neka angle-

Vojna na morjih:

Prva pomorska bitka med angleškimi in nemškimi bojnimi ladjami

Dve nemški križarki sta zaradi premoči svojih topov potopili angleško pomožno križarko »Ravallpindi«

London, 28. nov. o. Angleško pomorsko poveljstvo poroča naslednje o pomorski bitki med angleško pomožno križarko »Ravallpindi« in dvema nemškima križarkama. Pretekli četrtek ob 15.30 je angleška pomožna križarka opazila na obzorju tujo bojno ladjo. Hotela se ji je umakniti, ker je bila križarka dosti večja in je spremenila smer. Nemška križarka pa je opazila namen angleške ladje ter z vso brziho peljala proti njej in ji dala znamenje, da naj se ladja ustavi. Ker Angleži niso odgovorili so padli prvi strelji z nemške križarke »Deutschland«, kakor je to ugotovil poveljnik ladje. Takoj za svarilom pa so začeli Nemci obstreljevati angleško pomožno križarko z 28-centimetskimi topovi. Tudi angleška križarka ni molčala in je odgovarjala s svojimi 15 cm topovi. Ker se je v tem času približala še druga nemška vojna ladja in pričela obstreljevati angleško križarko, so se mornarji borili, dokler jim niso Nemci poslednjega topa uničili. Ves srednji del ladje je bil uničen in vsi rešili čolni, razen enega, v katerem se je močito izkrcalo. Ladja je dobila strel v prostore, kjer so stroji in se kmalu nato potopila. Bitka je trajala vse do 16.25. Do zdaj pogrešajo nad 260 častnikov in mornarjev, med tem pa je bilo rešenih 11, katere je sprejela neka angle-

ška trgovska ladja. Mislijo pa, da so 30 mornarjev, ki so bili v rešilnem čolnu, pobrala nemška križarka »Deutschland«.

Zaradi min in torpedov so bile od nedelje do danes potopljene naslednje ladje:

Svedski parnik »Gustav Reuter« na severovzhodni angleški obali, 14.000 tonski poljski parnik »Pilsudski« blizu južnovzhodnega konca angleške obale. Pri tem je izgubilo življenje 40 ljudi. Ne vemo ali je bil parnik potopljen od mine ali od torpeda.

Na Atlantskem morju je nemška podmornica potopila angleški parnik »Royston Grange«, Holandski 8000 tonski parnik »Spadam« je zadel na mino v izlivu reke Temze. Ladjo bodo najbrž rešili, ker leži na plitvini.

Na lastno mino je zadela nemška pomožna bojna ladja in se potopila.

Angleške vojne ladje so zaplenile nemški parnik »Borkum« in ga hotelo odpeljati v angleško pristanišče, a ga je spotoma potopila neka nemška podmornica. Stirje Nemci od posadke so bili pri tem bili. Angleži so zaplenili tudi 4000 tonski nemški parnik »Konsul Fischer« in ga odpeljali v neko angleško luko, neka angleška bojna ladja pa je potopila včeraj eno nemško podmornico.

Začetek boja proti nemškemu izvozu Anglija in Francija sta danes uradno napovedali poostreno blokado proti Nemčiji

London, 28. nov. o. Angleška in francoska vlada sta danes izdali uradno odlok o tem, da bosta s svojimi pomorskimi silami odsej onemogočili sleherni izvoz nemškega blaga z nemškimi ali nevtralnimi ladjami iz nemških ali nevtralnih pristanišč. Ta korak Anglije in Francije je odgovor na brezobzirno nemško vojskovanje z minami, pri čemer so do zdaj največ trpele nevtralne države in nedolžni ljudje.

Ukrepi zaveznikov vlad proti sovražnemu izvozu bodo prisilili ladje prihajajoče iz Nemčije ali iz držav, ki meje ob Nemčijo, da se podvržejo strogemu nadzorstvu. Lastnikom ladij se svetuje, da naroče kapitanom svojih ladij, da se ustavijo v francoskih kontrolnih

lukah Dunkerquu Havru, Marseillu in Oranu ter v britanskih lukah Kirkvelli, Weymouthu, na Malti, v Haifi Gibraltaru in Port Saidu. Ladje, ki tega ne bi storile, bodo tvegale, da se smer njihove plobe s silo spremenijo. Ukrenjeno bo vse potrebno, da ladij, ki so podvržene blokadi, ne bodo po nepotrebnem zadrževali, t. j., da se kontrolni postopek čimprej izvede. Blago, ki bo iztovorjeno v francoskih pristaniščih zaradi sovražnega poretka, bo zastraženo s posebno stražo. Tam se bo to blago pridržalo do sklenitve mira. Toda blokado ministristvo izda lahko tudi druge ukrepe glede izplačila vrednosti zadržanega blaga, če pritrdi v to tudi odbor za nadzorstvo natihotapskim blagom.

Vesti 28. novembra

Francoski uradni listi prinašajo v današnji številki odlok o sklicanju poslanske zbornice in senata na izredno zasedanje. Zbornici se bosta sešli 30. novembra ob devetih in bosta sklepali med drugim tudi o izrednih pooblastilih sedanji vladi za nadaljevanje vojne.

Novi jugoslovanski poslanik v Španiji Avakumović je včeraj slovesno izročil generalu Francu svoje poverilnice.

Svedska vlada je uradno protestirala pri nemški vladi, ker so Nemci začeli v švedske obalne vode pri Falsterbu brez opozorila ali vprašanja polagati mine, s čimer bodo onemogočili doberšen del švedske plobe. Svedski utemeljujejo svoj protest z mednarodnim pravom, ki se ga, kakor vemo v sedanji vojni vse vojskujoče se države izredno natančno drže.

Nevtralne države morajo spoznati, da jih hoče Anglija narediti za svoje orodje. Samo zaradi tega je izdala nove ukrepe proti nemškemu gospodarstvu. Nevtralne države se morajo tem ukrepom upreti in nastopiti proti Angliji. Tako razpravlja nemški tisk sprico poostritve pomorske blokade proti Nemčiji.

Nobelove nagrade za mir ni letos dobil nihče. Nekateri so predlagali, naj bi nagrado podelili vsemu poljskemu narodu.

O poostreni blokadi proti Nemčiji se bavijo danes tudi vsi italijanski listi in pravijo, da pomeni angleški in francoski ukrep začetek velikanskega obleganja Nemčije, da pa je to orodje dvorezno, ker bo Nemčija s svojimi letali in podmornicami lahko ogrozila preskrbo Anglije, ki v tem oziru čisto odvisna od dovoza po morju. Nemčija pa da bo novo blokado vzdržala z dobavami iz Sovjetske Rusije in od drugod.

Nemški tisk silovito napada Anglijo in Francijo zaradi sklepa o onemogočenju nemškega izvoza in pravi, da se Anglija zdaj vojskuje proti ženskam in otrokom. Na nevtralne države pa pritiska, naj se podvržejo njenim zahtevam in pomagajo k čimprejšnjemu koncu vojne.

Angleški ministrski predsednik Chamberlain je imel po radiu govor za Združene države. V njem je navajal razloge, ki so Anglijo prisilili do vojne in povedal, katere vojne cilje imajo Angleži. Govor je naletel v Združenih državah na veliko odobravanje.

Moskovski radio je sredi objavil članek, ki ga je predvčerajšnjim prinesla moskovska »Pravda«. Članek ostro napada predsednika finske vlade Kajandra. Članek so oddajali v finski. To je prvo finko oddajanje moskovskega radia.

so bila prirejena zborovanja, na katerih so morali govorniki napadati Finsko v gornjem smislu.

Helsinki, 28. nov. o. Finska javnost se zaradi boljševske propagandne gonje ne razburja. Finski tisk odgovarja sovjetskemu vplivu samo s tem, da hočejo boljševiki sami sebe prepričati o tem, da jagne ogroža volka. Toda Finska je pripravljena za svojo neodvisnost boriti se, čeprav še vedno upa, da se bo s Sovjeti lahko mirno sporazumela.

